

HOOFDSTUK I

Ik wilde net boodschappen gaan doen voor het avondeten – zoals zo vaak zou mijn beste vriendin Emory die avond langkomen – toen de school van mijn zoon belde om te melden dat hij naar huis gestuurd werd wegens ‘pesten’, dus of ik hem maar wilde komen halen. Darwin is een beheerste, zorgvuldige jongen die nooit de neiging heeft andere kinderen slecht te behandelen, dus ik vroeg me af of het misschien een misverstand was. Hij was altijd een van de besten van de klas geweest en – tot voor kort – het lievelingetje van de juf. En inderdaad, toen ik hem kwam halen uit het kantoortje zat mijn tengere, voorlijke oudste daar doodstil, hoewel zijn mond tot een streep was getrokken en hij strak voor zich uit staarde, waardoor hij de twee andere volwassenen in de kamer buiten zijn gezichtsveld hield. Met zijn elf jaar was hij ongeveer even oud als ik was toen ik ontwaakte uit een indoctrinatie die Darwin bespaard was gebleven. Toch had zijn gebruikelijke zelfbeheersing iets ontvlambaars dat deed denken aan mijn eigen houding als ik ziedend maar zwijgend de wekelijkse Gezinsaanbidding uitzat.

‘Ik vrees dat uw zoon een van zijn klasgenoten belachelijk heeft gemaakt,’ zei de adjunct-directrice tegen me. ‘Hij heeft woorden gebruikt die we onacceptabel vinden in een omgeving waarin we elkaar positief benaderen, en die ik hier niet zal herhalen.’ De gezagsdraagster gooide haar aanzienlijke

borsten naar voren, een theatraal gebaar om een hooghartige houding te onderstrepen die weinig nadruk behoefde.

‘Ach, de meeste kinderen experimenteren weleens wat met grove taal...’

‘Schunnigheden op het schoolplein zijn één ding. Maar *schelden* is iets anders. Dit is een schorsingswaardige overtreding. Bij een herhaling van dergelijk wangedrag zouden we hem zelfs van school kunnen sturen.’

De Gertrude Stein was misschien niet de beste basisschool in Voltaire, Pennsylvania, maar het is (of was) een redelijk goede openbare school niet al te ver van ons huis. Darwins zusje Zanzibar zat twee klassen lager, terwijl onze jongste, Lucy van zes, er net in september was begonnen. Kortom, Wade en ik konden het ons niet veroorloven om de schoolleiding tegen ons in het harnas te jagen. Ook al doberde Darwin in de richting van het afvalputje, we moesten onze zoon gewoon door de hoogste klas heen loodsen, dus ik beloofde dat ik met hem zou praten en hem eraan herinneren dat bepaalde termen ‘uit den boze’ waren.

De onderbevelhebster liet me niet gaan zonder extra waarschuwing. ‘Ik hoop wel dat hij dit soort denigrerende woorden niet oppikt doordat ze thuis aan de orde van de dag zijn.’

‘Ik kan u verzekeren dat we bijzonder beschaafd zijn.’

‘In een groot aantal beschavingen uit het verleden hield men er opvattingen op na die we tegenwoordig wezinwekkend vinden. Ik denk dat u wel begrijpt wat ik bedoel, mevrouw Converse. Dit is een toekomstgericht instituut.’

In de auto bleef Darwin zwijgen. Omdat hij, dankzij de anonieme reageerbuisvader van mijn twee oudste kinderen, etnisch gezien half Japans is, vatten veel mensen zijn verfijnde trekken en tengere postuur op als tekenen van een

zwak gestel. Maar dat slanke lijf is gebouwd op een frame van staal. Darwin is niet zwak.

Ik liet hem tijdens de rit naar huis rustig sudderen. Vorige herfst hadden bijna alle bewoners van onze lommerrijke wijk in de voortuin een bordje geplant met *'Idioten' welkom hier!* – hetzelfde bordje dat bedrijven in winkelcentra ook allemaal haastig op hun raam plakten. Maar openlijk gebruik van dergelijke vernederende termen, zelfs tussen aanhalingstekens, veranderde al snel van weinig verheffend via grof naar dodelijk, dus de nieuwste oogst aan voortuinbordjes was bezadigder: *Wij steunen cognitieve neutraliteit.* De auto voor ons had zo'n bumpersticker waar een wildgroei aan was ontstaan: *Toeter als je betweters haat.* Omdat er kennelijk een overvloed aan andere bestuurders was die betweters ook haatten, was het tochtje naar huis tamelijk luidruchtig.

Voor het geval ons grote, door groen omgeven huis met vijf slaapkamers een verkeerde indruk geeft van de omstandigheden van ons gezin: dat Wade en ik het aantrekkelijke en ruime pand voor een dumpprijs hadden kunnen kopen was alleen mogelijk geweest door de beslagleggingen van 2008. Nu, half oktober, was het te koud om Darwins zonden buiten op het gerieflijke terras achter het huis te bespreken, dus plantte ik mijn zoon aan de keukentafel terwijl ik in de kast keek wat we aan voorraden in huis hadden. Ik hoopte dat het kruisverhoor niet te lang zou duren, want Lucy's schoolbus zou over minder dan twee uur bij onze halte zijn, en het zag ernaar uit dat ik nog even snel op en neer moest naar de supermarkt.

'Het ging over een t-shirt,' zei Darwin uiteindelijk nors.
'En?'

'Stevie had er een aan waarop stond: ALS JE ZO KNAP BENT,

WAAROM BEN JE DAN NIET KNAP?’

Ik schoot in de lach. ‘Jezus wat flauw! Dat slaat echt nergens op.’

‘Dat zei ik ook. Om precies te zijn zei ik alleen dat het stom was.’

‘Het s-woord.’

‘Ik zei niet dat Stevie stom was. Ik zei dat zijn t-shirt stom was.’

Stomme Stevie klonk als iets wat in mijn tijd onweerstaanbaar zou zijn geweest.

‘Maar...’ zei ik. ‘Als je een stom t-shirt aanhebt, dan suggereert dat toch onwillekeurig dat je zelf ook een beetje stom bent.’

‘Ik begrijp de regels niet meer!’ ontplofte Darwin. ‘Oké, dus iemand kan niet stom zijn. Je hebt al zo vaak uitgelegd waarom dat is, maar ik snap nog steeds totaal niet dat zeg maar op een dag ergens in het begin van groep zeven een achterlijke idioot opeens geen achterlijke idioot meer was.’ Ik vloekte zelf af en toe uit principe, dus ik kon moeilijk tuttig doen over de taal die mijn kinderen thuis uitsloegen. ‘Maar oké, ik snap het. Ik noem niemand het s-woord of een stelletje andere woorden. Maar mag een ding nog stom zijn, zoals een t-shirt? Mag een idee stom zijn? Mag er nog iets stom zijn, of is alles nu intelligent?’

Ik kneep mijn ogen half dicht. ‘Ik weet het niet. Als je alles intelligent noemt, kun je vast ook problemen krijgen.’

‘Dit gezeik is het enige waar mensen nog mee bezig zijn! Maar we weten toch gewoon allemaal welke kinderen totale minkukels zijn. De juf of meester geeft ze altijd een beurt, en wat ze ook zeggen, het is altijd: “Oooo, Jennifer, wat een *wijs* antwoord!” En als een van die sukkels dan beweert dat vijf keer zeven tweeënzestig is, zegt de meester: “Prima! Dat

is één antwoord, en een heel *goed* antwoord. Heeft iemand misschien nog een suggestie voor een *ander* antwoord?”

Eigenlijk was er helemaal niets grappigs aan, maar ik schoot toch in de lach. Ik weet dat ik niet objectief ben, maar dat hoeven moeders ook niet te zijn, en ik was geweldig ingenomen met mijn zoon.

‘Ik zweer het, de leraren zijn echt bang voor de stommelingen in de klas,’ ging Darwin verder. ‘De debielen krijgen nooit straf als ze praten tijdens de les of als ze hun huiswerk niet hebben gemaakt. Je huiswerk niet maken zal nu wel gewoon een *andere* en *superwijze* manier zijn van je huiswerk maken. Ondertussen beginnen de stommelingen zo langzamerhand irritant te worden. Ze lopen met hun neus in de lucht alsof ze heel bijzonder zijn, en ze zijn er altijd als de kippen bij om iets wat je zegt verkeerd op te vatten. Zoals Aaron, die zei tegen een meisje, Wendy, dat haar nieuwe telefoonhoesje “echt onwijs gaaf” was. Hij probeerde gewoon aardig te zijn en ook cool te klinken, maar ze gaf hem een stomp tegen zijn arm en rapporteerde de opmerking bij de nieuwe GGM...’ Toen ik niet-begrijpend keek, legde hij uit: “Geestelijke Gelijkwaardigheidsmentor”. Die hebben ze geloof ik op elke school. Hoe dan ook, Aaron moest voor de hele klas zijn excuses aanbieden omdat Wendy en de GGM allebei te achterlijk waren om te weten dat “onwijs” juist “geweldig” betekent.’

‘Ik heb zomaar het gevoel dat die betekenis op haar re-tour is,’ zei ik. ‘Maar hoor eens, je zegt op school toch geen dingen als “sukkel” en “stommeling”, hè?’

‘Natuurlijk niet. Dan zou ik zelf een “sukkel” en een “stommeling” zijn toch? Maar ik begrijp niet waarom we niet mogen opkomen voor wat we denken. Jij zegt zelf dat er echt zoiets bestaat als slimmer zijn dan andere mensen,

en dat dat niet iets is om je voor te schamen. Ik snap niet waarom we mee moeten doen met deze onzin.’

Ik moet bekennen dat ik plezier had in het knusse complot van ons ketterse gezin. Toch was ik bang dat ik met mijn vastbeslotenheid om achter de voordeur een vrijplaats van gezond verstand in stand te houden de kinderen in een hachelijke positie bracht. ‘Er is uiteraard iets voor te zeggen om trouw te blijven aan wat je gelooft,’ zei ik. ‘Maar we moeten verstandig zijn. Voorzichtig onze positie bepalen. Deze nieuwe manier van denken over mensen is groter dan wij. Als we op de verkeerde manier of op het verkeerde moment opkomen voor wat we geloven, krijgen we niets voor elkaar en doen we onszelf heel veel kwaad.’ Op termijn zou ik beter af geweest zijn als ik deze toespraak tegen mezelf had afgestoken.

‘Je bedoelt dat we gewoon met alle anderen mee moeten doen omdat zij met meer zijn, of omdat we anders straf krijgen. Wat is het verschil tussen jouw “verstandig zijn” en een fucking lafaard zijn?’

‘Er is geen verschil,’ zei ik zwaarmoedig. ‘Oké, pak je jas.’

HOOFDSTUK 2

Op het laatste moment belde Emory me op wat ik kennelijk niet meer mijn ‘smartphone’ mocht noemen, al had ik geen flauw benul hoe ik hem anders zou moeten aanduiden. (Ik had eerder die week in ons faculteitskantoor gezegd: ‘Wat moet het nu dan zijn, een middelmatigheidstelefoon?’ Een collega merkte snedig op: ‘Wat dacht je van “telefoon”? Is dat zo moeilijk, Pearson? Is het gebruik van een term die eigenlijk beknopter is nog steeds te veel opoffering als je daarmee wat meer respect, wat meer gevoeligheid kunt tonen? Wat dacht je van *telefoon*?’ Was ons menu zo rekkelijk, vroeg Emory, dat Roger, haar date van dit moment, kon mee-eten? Ik kon moeilijk nee zeggen, hoewel het me stoorde. Na dat irritante gedoe met Darwin die naar huis was gestuurd had ik helemaal geen zin om interesse te veinzen in iemand die ik niet kende. Ik was me te buiten gegaan aan dure scampi die nauwelijks toereikend waren voor zes personen, en een extra eter zou een uitdaging zijn. De aard van de gelegenheid zou door Roger veranderen van ‘mijn beste vriendin die weer eens gezellig langskwam voor een ontspannen hapje’ in een ‘dinertje’. Bovendien hadden we elkaar sinds het begin van het herfstsemester niet meer gezien, en ik wilde Emory helemaal voor mezelf hebben.

En jawel, ze arriveerden met een prijzige fles en bloemen, terwijl Emory meestal kwam opdagen met een drieliterpak

wijn die alcoholische ambitie boven verfijning stelde. Als ik al de moeite nam om olijven te presenteren, aten we die meestal staande in mijn donkerhouten keuken zo uit het plastic bakje, en nu moest ik ze in een aantrekkelijk schaal-tje doen, met een apart kommetje voor de pitten ernaast. Voor het geval alleen kalamata's een wat karige indruk zouden maken, zette ik ook bieten- en pastinaakchips neer, hoewel de gewone oude aardappelvariant met zout en azijn lekkerder is.

Terwijl Wade de voorbereidingen afrondde, noodde ik onze gasten met tegenzin formeel in de woonkamer. Emory's outfit – een legging met elegante zwarte laarzen, een saffraankleurige zijden tuniek, geaccentueerd met een rode sjaal die misschien wel opzettelijk verwees naar het cadeau dat ze me voor mijn zestiende verjaardag had gegeven – was eenvoudig maar opvallend. Dat Roger er goed uitzag was al even weinig verrassend. Hij was in vorm op die volmaakt hoekige manier die ongetwijfeld het resultaat was van strenge dieetbeperkingen en angstvallig fanatieke toewijding aan fitnessrituelen. Zijn kledingstijl was sportief, maar de stoffen waren van hoge kwaliteit. Hij zei in het begin niet veel, al kwam zijn terughoudendheid niet over als verlegenheid, maar eerder als een boog die gespannen stond, klaar om te observeren, beoordelen en veroordelen. Zijn onberispelijk verzorgde uiterlijk gaf hem een air van soevereiniteit, misschien de gemeenschappelijke eigenschap die maakte dat deze twee zich in eerste instantie tot elkaar aangetrokken hadden gevoeld. Toch zei hij niets wat expliciet opschepperig of neerbuigend was, dus misschien zag ik de zaken gewoon te negatief.

In dit soort situaties is zeggen wat je werkelijk dwarszit soms het beste, want anders kan gebabbel aanvoelen als

een zinloze afleidingsmanoeuvre. Zonder op de details in te gaan, legde ik uit dat ik nog steeds een beetje boos was omdat Darwin was geschorst vanwege het gebruik van een ‘scheldwoord’, en hij was het niet gewend om als herrieschopper behandeld te worden. ‘Hij begrijpt niet meer wat de regels zijn,’ zei ik. ‘Ik kan het hem niet kwalijk nemen dat hij in de war is.’

‘Nou, heb je gehoord van Obama’s uitbreiding van “Don’t Ask, Don’t Tell”?’ vroeg Emory. Ik had ervan gehoord, maar de details was ik even kwijt. ‘Ik begin er alleen over omdat het een sociaal sjabloon is dat ongetwijfeld ook buiten het leger gehanteerd gaat worden. Dus zeg maar tegen Darwin dat dit vanaf nu de regels zijn: vraag niet waar iemand heeft gestudeerd. Vertel niemand waar jij hebt gestudeerd, zelfs niet als dat Yale was – of eigenlijk vooral niet als dat Yale was! En dat geldt ook voor middelbare scholen: laat tijdens een gesprek nooit vallen dat je op een school als Andover of Groton hebt gezeten. Heb het nooit over, of vis nooit naar IQ, dat spreekt vanzelf, maar ook niet naar toelatingsexamens of cijfergemiddelden. Je hoort zelfs je klep te houden over hoe goed je het hebt gedaan bij een krantenquiz over de belangrijkste nieuwsverhalen van de week. En je vertelt al helemaal niet dat je mee hebt gedaan aan *Jeopardy!*’

Emory bracht dit nieuws met een bewonderenswaardig uitgestreken gezicht, maar ze bedoelde het natuurlijk spottend. ‘Wist je dat ze dat vorige week van de buis hebben gehaald?’ zei ik.

‘Dat meen je niet,’ zei Emory.

‘Weg, finito. Het is *discriminerend*. En het wordt al uitgezonden sinds 1964.’

‘Wauw,’ zei Emory. ‘Dan is *Who Wants to Be a Millionaire* ook verleden tijd.’

‘Ik heb daar een stukje van gekeken toen ik de garnalen aan het pellen was voor het avondeten, gewoon uit nieuwsgierigheid,’ zei ik. ‘Ze proberen te overleven en *relevant* te blijven door ongelooflijk primitieve vragen te stellen. Zoals “Hoe... heet... je?”’

‘Schakel een hulplijn in!’ riep Emory uit. ‘O, en dat vergeet ik bijna: het leger heeft ook de Rubiks kubus verboden in de kazernes.’

‘Schaken zal wel het volgende zijn,’ kreunde ik.

‘Nee, dat kan niet het volgende zijn,’ zei Emory, haar gezicht nog steeds in de plooi. ‘Schaken is al verboden. Het schept een sfeer van tweedeling en vooroordeel en druist in tegen de geest van eenheid in het korps.’

‘O mijn god, dit kan snel pijn gaan doen,’ zei ik. ‘Boggle en scrabble zijn gedoemd.’

‘En terecht,’ zei Emory nuffig. ‘Ze geven allerlei volledig gelijkwaardige mensen onterecht het gevoel dat ze ontoereikend zijn.’

We sloten Roger uit van de pret. Nadat ik de olijven rond had laten gaan, vroeg ik fantasieloos hoe ze elkaar hadden ontmoet.

‘Roger was te gast in het programma,’ zei Emory. ‘Hoevel ik niet weet wie wie een genoeg deed. Ik moest hem waarschuwen dat niemand, en dan bedoel ik echt niemand, ernaar luistert.’

Emory deed niet aan zelfspot om sympathieker over te komen; ze sprak uit onversneden frustratie. Al sinds de middelbare school had ze de felle ambitie om het te maken in de televisiejournalistiek (terwijl ik sinds mijn tienerjaren alleen maar werd gedreven door de wens met rust gelaten te worden), maar ze werkte al tien jaar bij WVPA, een onderdeel van National Public Radio. Van die tien jaar presenteerde ze